

Yangi davrda Fransiya

Jo'rayev Nodira Sa'dulla qizi

Denov tadbirkorlik va pedagogika institute tarix yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: XX asrlar boshlariga kelib Fransiya dunyoning eng qudratli davlatlar qatoriga kirsada inqloblar va urushlardagi yo'qotishlar tufayli rivojlanish suratlari tobora pasayib borayotgan edi. Ushbu maqolada yangi davrda Fransiya hayotini yoritib beraman.

Kalit so'zlar: Fransiya, Shengen, retsessuya, inflatsiya

Fransiya. 1980-yillar oxirida Fransiya hukumati korxonalar, banklar va sug'urta kompaniyalarini ommaviyxususiyashtirish siyosatini e'lon qilgan edi. Xususiyashtirish yo'llaridan biri — korxonaning uning ishchilari tomonidan sotib olinishiboldi. Ishchilar soni 500 dan 1 ming nafargacha bo'lgan korxonalarningchorak qismi shu yo'l bilan sotib olindi. Iqtisodiy taraqqiyotning1989 — 1992-yillarga moijallangan rejasi pul aylanishi barqarorligini ta'minlashni, inflatsiyaning pasayishini va iqtisodning raqobatbardoshliginiqo'llab-quvvatlashni ko'zda tutardi.

Fransiyani sotsialistlar boshqargan 1980 — 1990-yillar boshlarida xalqaro hayotda eng muhim voqealar sodir bo'ldi: «sovuq urush»yakunlandi, Germaniya birlashdi, Sovet Ittifoqi va Yugoslaviya tarqalib ketdi, G'arbiy Yevropa birlashdi. Fransiya prezidenti Fransua Mitteranva uning hukumati Germaniya bilan yaqinlashish va G'arbiy Yevropa mamlakatlarning birlashishini o'zining asosiy vazifasi deb bildi. Germaniya bilan birga Fransiya G'arbiy Yevropani birlashtirishning engfaol ishtirokchisi bo'ldi. 1990-yil yanvarda Lyuksemburgning Shengen shahrida Fransiya hukumati Shengen kelishuvini imzoladi. Unga binoanYevropa Iqtisodiy Hamkorligi (Y IH) mamlakatlari fuqarolari vizasizva bojxona nazoratisiz bir-biriga bemalol o'tishi mumkin bo'ldi. So'llar hokimiyatda turgan yillarda ular tarafdorlari

kutgan natijalarga erishilmadi. Iqtisodiy o‘shish sur‘atlari juda past bo‘ldi. Lekin keyinchalik Fransiya ijtmoy iqtisodiy tomonlama katta yutuqlarga erishdi. Bugungi Fransiya dunyoning eng taraqqiy etgan 7 industrial davlatidan biri Fransiya o‘zining ilmiy texnika yutuqlari va zamonaviy aviatsiya o‘ta tez yurar poyezdlari, mashhur 1993 yili ishlab chiqarish hajmi qisqardi. Ishsizlik mislsiz darajaga yetdi. Sotsialistlarning obro‘yi tushib ketdi. Markaziy va Sharqiy Yevropada kommunistik rejimlarning qulashi, SSSR va Yugoslaviyaning tarqalib ketishi, Rossiya hukumati tomonidan rasman kommunizmning qoralanishi nafaqat kommunistlarni, balki butun sotsialistik g‘oyalar va qadriyatlar tizimini obro‘sizlantirdi. 1993-yili Milliy majlisga bo‘lib o‘tgan saylovlarda o‘ning kuchlar parlamentda mutlaq ko‘p o‘ringa ega bo‘ldi. Fransiyaning urushdan keying tarixida so‘l kuchlar ilk bor shunday qaqshatqich mag‘lubiyatga uchradi. So‘l kuchlar bunday mag‘lubiyatdan so‘ng uzoq vaqt inqirozdanchiqa olmadi. 1995-yilgi prezidentlik saylovlarida Jak Shirak g‘olib chiqdi va ishsizlikka qarshi kurashni, jamiyatning boylar va qashshoqlarga bo‘linishini bartaraf qilishni asosiy vazifa deb e‘lon qildi. Tashqi siyosatda uning asosiy faoliyati Fransiya Yevropa Ittifoqining «yetakchisi» va butun dunyo uchun «erk mayog‘i» rolini qaytarishga qaratildi. Yangi hukumat davlat budjeti kamomadini kamaytirish, bandlikni ta‘minlash rejasini e‘lon qildi. 1996-yildan YIMning o‘shish sur‘atlari, kapital kiritish va shaxsiy iste‘mol hajmi oshdi. 1990-yil yanvarda Lyuksemburgning Shengen shahrida Fransiya hukumati Shengen keiishuvini imzoladi 1990-yillari Fransiya postindustrial jamiyatning shakllanish jarayoni davom etdi. Ilmiy-texnik inqilobning shiddat bilan rivojlanishi Fransiyaning qiyofasini o‘zgartirdi. Parij va boshqa yirik shaharlarda osmono‘par binolar paydo bo‘ldi. Butun mamlakatni avtomobil yo‘llari va soatiga 250 — 300 km tezlik bilan yuradigan temiryo‘l trassalari qamrab oldi. Angliya bilan hamkorlikda qurilgan La-Mansh bo‘g‘ozi ostidan o‘tgan temiryo‘l tonneli (Yevrotonnel) — XX asrning eng buyuk muhandislik yutuqlaridan biri 1994-yil may oyida tantanali ravishda ochildi.

Boshqa rivojlangan mamlakatlardagi singari Fransiyada ham elektronika, informatika va ular bilan bog'liq sanoat sohalari jadal rivojlandi. Industrial jamiyatning ramzi bo'lgan sanoat sohalari — metallurgiya, ko'mir qazib echiqarish kabi sohalar asta-sekin tushkunlikka yuz tutdi Parij va boshqa yirik shaharlarda osmono'par binolar paydo bo'ldi. Butun mamlakatni avtomobil yo'llari va soatiga 250 — 300 km tezlik bilan yuradigan temiryo'l trassalari qamrab oldi. Angliya bilan hamkorlikda qurilgan La-Mansh bo'g'ozini ostidan o'tgan temiryo'l tuneli (Yevrotonnel) — XX asrning eng buyuk muhandislik yutuqlaridan biri 1994-yil may oyida tantanali ravishda ochildi. Boshqa rivojlangan mamlakatlardagi singari Fransiyada ham elektronika, informatika va ular bilan bog'liq sanoat sohalari jadal rivojlandi. XX — XXI asrlar chegarasida Fransiya barcha muhim ko'rsatkichlar bo'yicha dunyoning eng rivojlangan davlatlari qatoriga kirdi.

Xulosa qilib shuni aytish kerakki, Fransiya davlati ijtimoiy iqtisodiy hayotda ijodiy siljishlar yuz berdi. Ayniqsa ilmiy texnika yutuqlarida katta yutuqlarga ershdi. Bugungi kunda oziq - ovqat mahsulotlarini eksport qilish bo'yicha dunyoda AQSH dan so'ng ikkinchi o'rinda o'rinda turadi. Mamlakatdagi ko'plab muammolarga qaramasdan XXI asrda Fransiya iqtisodiy, ham siyosiy jihatdan dunyoning yetakchi davlatlaridan biri bo'lib qolmoqda.

Foydanilgan adabiyotlar:

1. Мамараджабов, Б. (2023). САУДИЯ АРАБИСТОНИДАГИ ЎЗБЕК МУҲОЖИРЛАРИ ТАРИХИ: МУВАФФАҚИЯТЛИ АССИМИЛЯЦИЯ ВА ЙЎҚОТИЛГАН МИЛЛИЙ ИДЕНТИКЛИК. Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences., 3(S/6).
2. Мамараджабов, В. Н. М. О. Г. (2023). MARKAZIY OSIYODA ARABLAR BILAN BOG'LIQ IJTIMOIIY QATLAMLAR. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(5), 1048-1052.
3. Мамараджабов, В. Н. М. О. Г. (2022). ARABISTON YARIM OROLIDA DAVLATCHILIKNING SHAKLLANISHI. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(10), 118-121.

4. Nazirov, B., & Bozorov, K. (2023). ACHIEVEMENTS OF UZBEK FOOTBALL IN THE YEARS OF INDEPENDENCE: ANALYSIS AND RESULTS. *International Bulletin of Applied Science and Technology*, 3(3), 443-450.
5. Nazirov, B., & Qalandarova, M. (2023). XUNNLAR TARIXI: TAHLIL VA NATIJALAR. *Евразийский журнал социальных наук, философии и культуры*, 3(2), 197-202.
6. Nazirov, B. (2018). Хитойнинг ўзаро алоқалар тарихига бир назар: илк ўрта асрлар мисолида. “Ноширлик ёғдуси”